

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15.—
za pol leta 7:50
za četrt leta 3:80
za 1 mesec 1:30

Posamezna številka 40 vin.

Uredništvo in upravništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 15

Ptuj, 13. julija 1919

I. letnik

Someščani!

Prvič praznujemo letos dne 12. julija rojstni dan Njegovega Veličanstva Petra I., kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev v svoobodni lastni državi!

Ne le osebna udanost do vladarja, temveč tudi odkrita ljubezen in hvaležnost napram naši odrešeni domovini nam velevata, da brezizjemno pokažemo ob tej priliki tudi na zunaj, da smo zavedni in zvesti državljanji kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Proslavimo torej na kar najbolj sijajen način kraljev rojstni dan, ter dajmo mestu praznično lice.

Kakor vsi državni uradi, naj okrasijo tudi vsi zasebni hiši posestniki in stanovalci poslopja, oziroma okna z državnimi (modro-belo-rdeče) ali z narodnimi zastavami.

V petek, dne 11. t. m. ob pol 12. uri se vrši po mestu bakljada z godbo in naj bodo že ob tem času vsa državna in zasebna poslopja okrašena, ter razsvetljena.

V soboto, 12. t. m. zjutraj je budnica mestne godbe, ob 9. uri pa v mestni cerkvi slovesna služba božja, katere se polnoštevilno udeleži uradništvo, društva in vsi javni zastopi.

Državni uradi bodo 12. julija zaprti; zaprte naj bodo tudi trgovine.

Ker se bodo ta dan vršile po vsej naši državi dobrodelne prireditve za invalide, pokažimo tudi tokrat ono dobrosrčno požrtvovalnost, kakor pri cvetličnem dnevu preteklo nedeljo.

Proslavimo ta dan s ponovnimi izdatnimi darovi v prid invalidim, sirotam in vdovam, tem najbolj prizadetim in pomoči potrebnim žrtvam vojne, ter pokažimo tako

Zmagoslavni polet Sokola med Srbe.

(Nadaljevanje.)

Na postaji Novi-Sad smo nastopili v dvozredih. Novosadski srednješolci so nam odvzeli po župah kovčke in jih lepo po redu zložili na vozove ter odpeljali v hotel „Sloboda“.

Kratko povelje v „četverostop desno v bok“ in že korakoma po dolgem drevoredu v teško čakajoče mesto. Po par korakih se razjari nebo, udari strela, za strelo, grom zamaje nebesni svod in nas se vlije kot iz škafa. Nobeden površnik, niti dežni plašč ne pomaga, takoj smo mokri prav do kože ali že smo v glavni ulici; in kaj nam mar grom in dež! Zapojemo osvežujoči „Hej Slovani“ in takrat odpro Novo-Sadčani vsa okna in nežne roke sipljejo cvetje na neustrašene Sokole. Še ne gremo pod streho, kajti pozdraviti moramo še solunskega junaka. Poslal ga je kralj, naš kralj, da nam pove da je naš brat in mi njegovi bratje.

Pred nami godba kraljeve telesne straže, pred godbo mladeniči iz Novega-Sada in okolice na krasnih konjih, šareno osedlanih, v narodni noši in narodnimi zastavami. Župa za župo koraka v lahkem, samo Sokolu lastnem koraku, tri godbe svirajo med pohodom

svojo patrijotsko in kulturno zavest in plebnito darežljivostjo.

Vsak someščan izpolni svojo državljanško dolžnost.

Ptuj, dne 9. julija 1919.

Vodja okr. glav.: Vladni komisar:

Dr. Pirkmaier. Dr. Senčar.

Živel naš kralj!

Prvič slavimo rojstni dan našega vladarja dne 12. julija in ne — 18. avgusta.

Ko je bivši avstrijski cesar Karol I uvidel, da je polom stare in trhle Avstro-Ogrske monarhije neizogiben, je proglasil milostno na svoj narod pravico samoodločbe, hoteč s to zvijačo rešiti vsaj še rohico za Habsburško dinastijo.

Takrat si je že izvojeval Slovenski narod pravico samoodločbe; priznana mu je že bila tudi od svetovnih velesil, ni rabil več milosti avstrijskih cesarjev.

V Zagrebu se je sestalo Narodne veče kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Dne 28. oktobra 1918 so se vršile velike manifestacijske slavnosti v Ljubljani. Na teh slavnostih je Slovenski narod že javno izrazil svojo trdno voljo za ujedinjenje vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev v enotno državo. Nejasnost je samo še obstajala glede oblike nove države. Po Ljubljanskih ulicah so se slišali klici „Živel kralj Peter“

Dne 31. oktobra 1918 je predsedništvo Narodnega veča v Zagrebu kot vrhovna ob-

last države Slovencev, Hrvatov in Srbov imenovala prvo narodno vlado za Slovenijo.

in tako pridemo na pristanišče ob Donavi. Zvezni načelniki nas postavijo v tri dolge dvorede. Prvi dvored sestavljajo Slovenci, drugega Hrvatje in tretjega Srbi. Zadaj pa stoje bratje, ki jim ni bilo mogoče dobiti sokolskega kroja o teh težkih časih in tudi nekaj sester klubuje dežju, ki že polagoma pojenjuje.

Nekdo klikne: „Ladja se že bliža!“ in res zapazimo vrhove jamborov onkraj donavskega otoka, katerih je na tem mestu precejšnje število. Še nekaj trenutkov, ladja pristane vojvoda Mišič, stari junak odločnih korakov izstopi, godba zasvira Naprej, Lepa naša domovina in kraljevko. Nežna deklica v beli obleki stopi pred vojvodo in mu poda po kratkem pozdravu krasen šopek v imenu mesta. Slede pozdravi župana in drugih oblastvenih zastopnikov.

Sokolske vrste stoje v pozoru, povelje: „Pozdrav desno.“ Vojvoda koraka mimo nas Slovencev, nekako v sredini pozdravi: „Zdravo ljudi, bračo.“ Mi odzdravimo jednoglasno „zdravo“ Koraka mimo nas vsakemu prijazno in odločno zroč v oči. Ravnotako koraka mimo bratov Hrvatov in Srbov, povsod pozdravlja in povsod se mu odzivajo bratje.

Dež je popolnoma ponehal in ulice je napolnilo ljudstvo. Povsod nas najpristrčneje pozdravljajo pri vračanju v mesto. Pred

last države Slovencev, Hrvatov in Srbov imenovala prvo narodno vlado za Slovenijo.

Istočasno se je zrušila italijanska fronta. Za našo Narodno vlado je prišla težka in odgovorna naloga, v dnevih splošne revolucije graditi mlado državo. Dobo splošnega zmešnjave so skušali plačani agentje porabiti v to svrhu, da preprečijo ujedinjenje vseh Jugoslovanov. Hoteli so vneti med ljudstvom boj za ustavo. Pričeli so gonjo zoper kraljestvo, in dasi sami najgorečnejši monarhisti in bizantinisti so klicali po republiki.

Bila je to nevarna agitacija. Toda naš po naravi zdrav narod se je streznil, spoznal je veliko nevarnost. Uvidel je, da je naša moč, naša edina rešitev le v slogi. Po preteku štirih tednov se je že konsolidirala narodna volja in dne 1. decembra 1918 sprejmo prestolonaslednik regent Aleksander odposlanstvo Narodnega veča svečano v Beogradu in proglasi se slovesno ujedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov v edinstveni državi pod žezlom kralja Petra.

Kmalu je kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev tudi mednarodno priznano. Na pariški konferenci so pripuščeni delegati našega edinstvenega kraljestva. Nova država se tudi na znotraj brzo uredi. Skupna vlada v Beogradu vodi po možnosti spretno novo zgrajeno državno ladjo preko razburkanih valov.

Tako slavimo danes prvi Petrov dan. Jugoslovani slave svojega kralja Petra kot prvobornika Jugoslovanske ideje, slave v njem zmagovalca te ideje, slave ga kot prvega Jugoslavana. Ni to formalno slavje rojstnega dne vladarjevega, ni to klečeplavstvo pred potentatom. Jugoslovani ljubijo svojega narodnega kralja, katerega so si izvolili po svoji volji. Naša država je demokratična država, naš kralj ni kralj po milo-

mestno hišo smo dobili navodila in povelja za prihodnji dan, potem je bil razhod. Naši gostitelji so nas takoj našli, vsak je imel kuverto za brata, ki mu je bil določen za gosta. Ni mogoče nikdar pozabiti, s kako prisrčnostjo in vidno radostjo je vsak Srb gostitelj zbral nas Slovence; že po prvem spoznanju so nam povedali, da so se posebno razveselili, videči nas v tako mnogobrojnem številu.

Doma smo se preoblekli v suho, dobili smo tečno in izvrstno srbsko večerjo in potem hajdi na prijateljski sestanek, da spoznamo čimprej temveč bratov Srbov. Srb ne govori in ne nazdravlja mnogo in tako je v dvorani, v kateri nas je bilo mnogo Slovencev, samo en govornik v imenu mesta izrazil veliko radost nad dejstvom, da ima Novi Sad prvi čast in srečo, da zboruje v njem cvet vsega troimenega, istokrvnega naroda, Sokol Srbov, Hrvatov in Slovencev. Godba je svirala, naši gostitelji so nas seznanjali z meščani in takoj smo bili povabljeni za prihodnje dni k najboljšim rodovinom.

28. junija na vse jutro se je glasila po celem mestu vesela budnica. Skoro so bile vse ulice polne Sokolic in Sokolov, meščanov in ljudstva iz okolice in oddaljenih krajev.

Ob 7. uri zjutraj se je vršila na dvorišču vojašnice kralja Petra I. slovesna služba

sti božji, temveč kralj po volji naroda.

Dne 12. julija se praznuje po celi naši širni državi krstni dan kralja Petra I. Praznujejo ga mase Jugoslovanskega naroda. Jugoslavija se klanja svojemu kralju ne iz osebnega kulta, temveč da izrazi na ta način zopet svečano svoje čute, da je kralj Peter I. kralj po volji naroda.

Slovenci ob severni meji države se pridružujejo s tem večjim navdušenjem temu slavju! Saj smo mi najbolj občutili tuji jarem, izpod katerega nas je osvobodila junška Srbska vojska pod vodstvom svojega prezvišenega poveljnika kralja.

Zato je tudi kralj Peter, kralj po naši volji in zato tudi kličemo na njegov rojstni dan: „Živel naš narodni kralj.“

Med drugim izvaja:

Sedaj otvarjam prvi zbor zaupnikov po preteku prve poslovne dobe naše stranke. V ti dobi smo doživeli zgodovinske doživljaje, ki so spremenili lice naši Jugoslaviji ter bodo ustvarjali njeno srečno bodočnost. Kar takoj pričetkom tega zborovanja najslavesnejše izražam, obseženo je v stavku: Neomahljivi služabniki hočemo biti novi državi: V tem pogledu ne priznavamo nobenega umika, nikakega kompromisa, nikakega polovičarstva — zatorej veljaj moja glasna beseda kralju Petru in njegovemu sinu Aleksandru. Oba naj živita kot svitla reprezentanta zedinjene, enotne, nerazdružljive, mogočne Jugoslavije! (Zborovalci zakličejo navdušen „Živio!“)

Po prečitaniu svojega nagovora, ki so ga zborovalci sprejeli z živahnim odobravanjem, preide gosp. predsednik k drugi točki dnevnega reda (o delovanju Narodnega predstavništva) h kateri so priglašeni kot poročevalci gg.: dr. Puc, dr. Novak, dr. Kukovec, prof. Voglar in dr. Pestotnik. Besedo podeli poslancu dr. Pucu z besedami: „Naj prične torej zastopnik naših beguncev in nesrečne Goriske.“

V svojem zanimivem govoru slika poročevalec, kako se je združila naša demokratska stranka s hrvatskimi in srbskimi strankami enega programa v Demokratsko zajednico, ki ima svoje zastopnike v vseh delih Jugoslavije in vseh vereizpovedanj, kako se je vsled tega zedinjenja povečal njen vpliv, kakor ga dosedaj še ni imela. Poroča nato podrobno o delu v Narodnem predstavništvu in o težkočah, ki so se pri tem delu pojavljale, o stališču stranke k raznim zunanjim in notranjim političnim vprašanjem. Zaupniki mu slede z vidnim zanimanjem in ko konča, izražajo svojo zadovoljstvo in soglašanje s krepkim aplavzom.

(Nadaljevanje sledi.)

Gospodarstvo.

Trgovski promet z inozemstvom.

Fr. Zelenik.

Ker vlada med prizadetimi krogi še vedno nejasnost glede kupčije z inozemstvom, hočem v nastopnem podati kratko pojasnilo o prometu z inozemstvom.

Naša država je sklenila z Nemško Avstrijo dne 22. marca t. l. pogodbo 33/SHS (kompenzacijsko pogodbo). Glasom te pogodbe dobi Slovenija iz Nemške Avstrije barve, elektrotehnični material, znanstvene instrumente, jeklo in jeklene izdelke, kemične proizvode, klobuke, kovine in kovinske izdelke,

in mišičast v sokolskem kroju bil nam je pravi porok za pravo bratsko sokolsko ljubezen Čehoslovakov.

Nekako ob 13. uri je bilo veličanstveno prvo skupno zborovanje zaključeno. Razšli smo se obedovat.

Ob 16. uri smo se zbrali pred mestno hišo, da pokažemo ljudstvu svojo telesno moč in gibčnost. Voz za vozom, je hitel ob obeh straneh ceste proti telovadišču. Prenapolnjeni vozovi tramvajski so drvili mimo nas, brzi avtomobili so prosili glasno trobeč za prosto pot k telovadišču, ljudstvo nas je pozdravljalo in hitelo z nami na velikanski prostor, pripravljen za javni nastop.

Točno ob 17. uri prikorakajo z bratom Vidmarjem na čelu ob zvokih glasbe naš cvet, naše divne Sokolice.

Kot makovo polje izgledajo s svojimi rudečimi rutičami, ovitimi okoli glave. Težke so vaje, ali marljivost je prisvojila ljubkim sestram vstrajnost, nežnost in mehko krasoto v izvajanju. Vrste so vedno ravne, gibi so pa pač samo tem junakinjam lastni.

Sestre odhajajo med oduševljenim pozdravljanjem in ploskanjem, prihajajo pa bratje vseh slovenskih žup. V osmerostopih prihajajo, vrste se širijo in oddaljujejo druga od druge in že stoji vsak brat na svojem mestu. Ljubljanske vaje so znane kaj zahtevajo od telovadca, a

kvas, kuhinjsko opremo, motorje, poljedelsko in obrtniško orodje, časopisni in komerčni papir, steklenino, orodne in poljedelske stroje, železo.

Na račun te pogodbe so le še majhne količine na razpolago. Kdor hoče uvoziti na račun te pogodbe kak predmet, prosi za dovoljenje s prošnjo (kolkovano s kolkom treh kron) pri Centralni upravi za trg. promet, podružnica v Ljubljani. Prosi se lahko tudi ustmeno. V prošnji se mora na vsak način natančno navesti predmet, množina in vrednost in po možnosti tudi dobavitelj.

Ljubljanska podružnica Centralne uprave za trg. promet obvesti prosilca, ali ugotovi prošnji ali ne. Če je prošnja ugodena, se prosilcu sporoči znesek, za katerega sme uvoziti zaprosene predmete. Ob enem se ga pozove, da založi fakturni znesek pri Jadranski banki v Ljubljani, kateri mora seveda sporočiti, zakaj pošlje denar. Istotako mora obvestiti o vplačilu tudi podružnico Centralne uprave. Ta izda potem poverilno pismo, naslovljeno na Nemško-avstrijski blag prometni urad na Dunaju. Ko prejme prosilec to pismo, ga pošlje naravnost dobavitelju blaga, če pa je denar namenjen raznim dobaviteljem, tedaj pa mora poslati to poverilno pismo naravnost na nem.-avstr. blag. prom. urad na Dunaju in ob enem navesti dobavitelje, kateri naj dobavijo blago in prejmejo zato denar.

Kdor pazno prečita to pojasnilo, bo videl, da je celo poslovanje enostavno; nikakor ni tako zamotano in težavno, kot si kdo predstavlja. Uvoz iz drugih držav, izvzemši Italijo, je pa popolnoma prost in ni navezan na nobeno dovoljenje naše države. Tudi iz Nemške Avstrije je popolnoma prost, ali ta država z ozirom na pogodbo zahteva, da se zgoraj navedeno blago prejema na račun kompenzacijske pogodbe.

Izvoz blaga iz naše države je omejen in navezan na posebno dovoljenje. Brez tega dovoljenja je dovoljen izvoz starega krompirja, suhega sadja, kislega zelja in repe, vina in vinskih drož, žganja in medu. Kdor hoče katerega teh predmetov izvažati, mora prositi s prošnjo, kolkovano s trikronskim kolkom, pri Ljubljanski podružnici Centralne uprave za izvoznico, ki stane 12 K. Za vsako pošiljatev je potrebna posebna izvoznica. Za izvoznice za zgoraj navedene predmete se lahko prosi tudi ustmeno. Po najnovejši odredbi se lahko izvažata v vsaki množini vino in žganje. Natančnejši pogoji se zvedo pri podružnici Cent. uprave. Kakor rečeno, množina je neomejena.

Kdor hoče izvažati razven zgoraj navedenih predmetov kako drugo blago, mora vložiti le pi-

šlo je, šlo kakor še nikedar poprej. Ljudstvo vzklika občudovanja in že zapuščajo Slovenci mirno in ponosno telovadišče, prihajajo pa bratje Srbi in Hrvatje. Zopet se ti zazibajo v brzih gibih in okretih izvajajoč teške praške vaje z vso dovršenostjo.

Gledalci ploskajo in kličejo „zdravo, živeli“; bratje odhajajo, prihajajo sestre Srbkinje. Prekrasen je njihov nastop, teške so vaje, vse se ti zdi kot sen pomladne noči.

Odsle so Srbkinje in vrnile so se zopet s sestrami Hrvaticami k prostim vajam z obroči, katere sem že opisal v poročilu s Čakovskega zleta.

Burno pozdravljene odhajajo sestre in že prihajajo bratje z orodjem. Urno je postavljeno orodje, vrsta za vrsto hiti k njemu.

Venec gledalcev okoli telovadišča, pravkar še skrajno razburjen, se pomiri in motri skrajno miren dohod k orodju.

Pa ne traja mirnost dolgo, na petih bradljah, na dveh konjih se zazibljejo krepka dovršena oblikovana Sokolska telesa, padajo, vstajajo, se krčijo, vzravnavajo, stojijo na rokah, na ramah, visijo na lehteh in vse to v krasni zvezi. Oči vseh pa tja naprej pogljujejo malo na strani, kjer je Stane Vidmar s svojo slovensko vzorno vrsto.

(Konec sledi.)

Zborovanje zaupnikov JDS v nedeljo, dne 6. julija 1919 v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani.

Predpoldansko zborovanje.

Iz cele Slovenije so se zbrali zastopniki: iz prestolice Slovenije, bele Ljubljane, z Dolenjske, Gorenjske in Notranjske, v kolikor ni zasedena, zeleni Štajer je odposlal mnogo svojih najboljših mož; nekaj jih je došlo celo s Koroškega, pred kratkim osvobojenega izpod tujčevega jarma. Prišli so tudi zastopniki onega dela našega naroda, ki danes še ječi pod kruto pestjo laškega imperijalizma. Še prav posebno nas je razveselilo, da so od izvenljubljskih udeležencev večjo polovico tvorili trdni kmetje, ki so kljub nujnemu delu na polju prihiteli, da zaslišijo svoje zastopnike, da čujejo njihova poročila in jim povedo, kaj žele, kaj zahtenajo in kako hočejo, organizirani v JDS, varovati svoje politične in gospodarske koristi. Ta izredno velika udeležba s strani naših zavednih državljanov kmečkega stanu nas navdaja s posebnim ponosom, kar nam je dokaz, da je prava politična pot po kateri hodimo.

Predsednik dr. Ivan Tavčar otvori zborovanje ob 9. dopoldne s pozdravom navzočih in naznani zborovalcem, da se minister dr. Kramer opravičuje, ker se današnjega shoda ne more udeležiti, kakor bi to sicer rad storil. Istotako bi se udeležilo shoda tudi več narodnih poslancev, ki pa so vsi zadržani vsled odsotnosti nekaterih ministrov, ki se mudijo tačas v Parizu radi intervencije v finančnih vprašanjih, tičočih se naše države. Prosi torej udeležence, naj sprejmejo na znanje, da ti gospodje obžalujejo, da se ne morejo udeležiti zborovanja samo vsled trenutnih ovir, ki jih zadržujejo po neodločljivih državnih poslih, ki gredo seveda pred strankami.

božja v proslavo Vidovega dne in v spomin njegovih junakov. Proti koncu maše sta prinesla dva aeroplana pozdrave iz Beograda. Ob 9. uri smo se začeli shajati v slavnostni veliki dvorani hotela „Slobode“ k prvi sokolski skupščini. Najprej je bilo izvoljeno predsedstvo, med drugimi naš starosta brat dr. Oražen za prvega podpredsednika in brat dr. Faks za prvega tajnika. Predsednik skupščine pozdravi vojvodo Mišiča; naroči mu pozdrav kralju in prestolonasledniku. Dalje pozdravi ministra za uk in bogočastje dr. Davidoviča, kot zastopnika vlade in ga prosi, naj vlada podpira čisto, samo narodnemu telesnemu in duševnemu blagru posvečeno delo. Pozdravi še zastopnika svobodne ljudovlade čehoslovaške, poslanca Kalino in zastopnike velikega severnega brata, ki še ni prebolel vojnih strahot.

Vsi pozdravljeni so se v kratkih besedah odzvali pozdravu. Vojvoda Mišič nas je zagotovil kraljeve in regentova bratske ljubezni in naklonjenosti. Minister dr. Davidović je obljubil vso podporo celokupne vlade, ker ona vidi rešitev in okrepitve naroda v ne-sebičnem sokolskem delu.

Oduševljeno pozdravljen, stari Sokol, polanec Kalina, nas je zagotovil vsakega bratskega sodelovanja čehoslovaškega naroda. Dolg in krasen je bil njegov govor. Koščen